

Tema 2. Screening og visitation

Titel	Screening og visitation
Initiativets formål	Med en indledende digital screening skal det sikres, at der på et tidligt tidspunkt foreligger oplysninger om centrale faktorer af betydning for den efterfølgende vurdering af, til hvilket af systemets tre sagsbehandlingsspor sagen skal visiteres.
Beskrivelse af initiativet	<p>Gruppering på problemtyngde frem for sagstype</p> <p>Det familieretlige område dækker over en række meget forskellige sager, herunder bl.a. spørgsmål om registrering af faderskab, registrering af aftaler om barnets bopæl, sager om underholdsbidrag, sager om adoption og komplekse og meget konfliktfyldte forældreansvarssager. Der vil derfor være behov for en forskellig tilgang til og behandling af sagerne, hvilket afspejles i systemets 3 sagsbehandlingsspor. Alle ca. 100.000 sager, der behandles i systemet, bliver derfor screenet ved modtagelsen i Familieretshuset med henblik på sortering og videre visitation til det rette sagsbehandlingsspor.</p> <p>Det grønne spor forventes at rumme ca. 60.000 sager, der hovedsagligt vedrører registrering af aftaler. Det gule spor forventes at rumme ca. 30.000 sager, fx om børnebidrag, adoption, opløsning af ægteskab og ægtefællebidrag, der både kan afsluttes ved forlig og ved afgørelser. Det røde spor forventes at rumme ca. 7.000 sager om forældreansvar, hvor retten træffer afgørelse.</p> <p>Særligt for så vidt angår forældreansvarsområdet, der er en del af den samlede sagsportefølje på de ca. 100.000 sager, bemærkes det, at der er omkring 14.000 årlige enkle forløb, dvs. henvendelser om registrering af aftaler som behandles i det grønne spor. De resterende ca. 24.000 årlige sagsforløb på forældreansvarsområdet starter som uenighedssager.</p> <p>VIVE har til brug for arbejdet med et nyt familieretligt system gennemført en analyse af de uenighedssager på forældreansvarsområdet, der i dag modtages i Statsforvaltningen, hvor alle sager starter.</p> <p>Analysen viser, at forældrene i ca. 30 pct. af sagerne har et lavt konfliktniveau, og at de har respekt for hinanden samt formår at håndtere deres konflikter. I andre ca. 40 pct. af sagerne har forældrene et højt konfliktniveau, men der er ikke alvorlige risici i familien såsom vold, misbrug m.v.. Forældrene betvivler ikke hinandens omsorgsevne i forhold til barnet, og få oplever chikane eller psykisk vold.</p> <p>De resterende 30 pct. af uenighedssagerne fordeler sig i to grupper, hvor der i 2/3 af sagerne særligt er bekymringer i forhold til den anden forælders omsorgsevne, og hvor en del oplever risici, såsom psykisk vold/chikane eller misbrug og/eller psykisk sygdom, mens der i den sidste tredjedel er et højt konfliktniveau, psykisk og fysisk vold, samt oplevelse af utilstrækkelig omsorg for barnet, misbrug og psykisk sygdom.</p> <p>Analysen ligger til grund for modellens sortering af forældreansvarssagernes til henholdsvis gult og rødt spor, hvor det således er de sidste 30 pct. af sagerne med højt konfliktniveau og flere (samtidige) risikofaktorer, der behandles i det røde spor, svarende til ca. 7.200 sager, hvilket er betragteligt flere forældreansvarssager, end der i dag behandles i domstolene. Til sammenligning bemærkes det således, at domstolene i 2015 afsagde dom eller forligte ca. 2.500 forældreansvarssager, mens forældrene trak ca. 700 sager tilbage, jf. s. 91 i "Katalog – modeller og baggrund".</p> <p>Endvidere bemærkes det i forhold til gruppen af sager, hvor der er et højt</p>

konfliktniveau, men ikke bekymring for omsorgen for barnet (de ovennævnte 40 %), at dokumenterede erfaringer gennem mange år viser, at det er muligt at forlige op imod 70 pct. af sagerne om forældremyndighed og bopæl, hvilket med det nye fokus på en konflikt håndterende tilgang må forventes øget.

Opsamlende kan det anføres, at sagernes gang vendes på hovedet. Erfaringer fra domstolene må tolkes derhen, at forældrene i de forældreansvarssager, der modtages i byretterne, i vid udstrækning er almindelige familier med relativt afgrænsede konflikter, som man også formår at flytte i retningen af selv at finde løsninger. Det vil sige, at der reelt set er tale om gule sager, jf. ovenfor. Samtidig viser erfaringer fra Statsforvaltningen, at de familier, der har mere massive udfordringer og komplekse konflikter, ikke har overskuddet til at gå til domstolene, men stopper i Statsforvaltningen med den hjælp, de kan få der. Med den skitserede kategorisering, er en tilgang, hvor systemet identificerer og hjælper de familier videre til domstolene, som i overordnede træk ikke selv har ressourcerne til det, men hvor afgørelserne omvendt kan have en karakter, som kræver en særligt fokus på retssikkerhed. Omvendt identificerer og hjælper systemet familier med relativt afgrænsede konflikter i retningen af selv at finde løsninger eller få en relativ enkel juridisk afgørelse, enten i form af en administrativ afgørelse eller i form af en dom i visse af de forældreansvarssager, som søges løst i det gule spor.

Der skal udvikles et screeningsværktøj, da der ikke findes et sådant, som kan anvendes. VIVE har ligeledes lavet en undersøgelse af, hvilke screeningsværktøjer der findes. VIVE kan på baggrund af en undersøgelse, der omfatter 8 lande, ikke eftervise, at der generelt anvendes universelt dækkende screeningsværktøjer. Dog er Norge i gang med at udvikle et digitalt differentieringsværktøj, ligesom der i Australien er udrullet et mere omfattende screeningsværktøj over hele landet. Dette instrument kan man ifølge VIVE lade sig inspirere af ved udviklingen af et værktøj til det danske system.

Visitation ved sagens modtagelse

De sager, der skal behandles i det grønne spor, kan udskilles på objektive kriterier, hvor det fælles træk er, at parterne har indgået en aftale om fx barnets bopæl og altså er enige om sagens udfald. Det vil derfor som langt overvejende hovedregel ikke være nødvendigt at foretage en egentlig visitation efter den indledende screening.

I forhold til de sager, der skal behandles i gult og rødt spor, er det derimod nødvendigt, at relevante medarbejdere i Familieretshuset foretager en egentlig visitation. Den indledende digitale screening er således i forhold til disse sager et hjælperedskab, der sikrer en retningsgivende fordeling. Visitationen foretages af medarbejdere med relevante kompetencer og med den nødvendige kontakt til parterne.

Særligt i forhold til forældreansvarssager, der er screenet til gult spor, vil det være centralt at anvende medarbejdere med børne- og familiefaglig erfaring eller særlig viden om konflikt håndtering i visitationsprocessen for at muliggøre en efterprøvning af, om en given sag i stedet bør visiteres til rødt spor. Det bemærkes i forlængelse heraf, at screeningen til rødt spor bl.a. sker på baggrund af oplysninger om en række faktorer, der skaber en risiko for dårlig trivsel hos barnet. Der vil dog kunne være situationer, hvor screeningen ikke afdækker sådanne risikofaktorer. Det er bl.a. i det lys nødvendigt med en nærmere visitation af de gule forældreansvarssager. Omvendt vil det tværfaglige team, der håndterer sager, der behandles i det røde spor, have de nødvendige kompetencer til at foretage en vurdering af, om en sag reelt bør behandles i det gule spor i stedet for det røde.

Den indledende screening skal således sikre, at der på et tidligt tidspunkt foreligger

oplysninger om centrale faktorer af betydning for den relevante medarbejders efterfølgende vurdering af, hvilket sagsbehandlingsspor sagen skal visiteres til.

Fordeling til nyt sagsbehandlingsspor efter visitation

At en sag er visiteret til ét spor, er ikke ensbetydende med, at sagen altid vil skulle færdigbehandles i dette spor. Flexibilitet i forhold til anvendelse af systemets spor og værktøjer er vigtigt, og det er altid muligt at skifte spor, hvis sagens karakter viser sig at være en anden end forudsat eller, hvis sagen udvikler sig.

Det må dog lægges til grund, at det kun yderst sjældent vil være relevant, at en sag skifter fra rødt spor til gult spor, når sagens behandling er gået i gang. Derimod vil det kunne ske, at en sag, der er fordelt til det gule spor, flyttes til det røde spor, hvis konflikten mellem forældrene udvikler sig, eller hvis der kommer oplysninger frem, som gør sagen kompleks. Ligeledes vil det, om end sjældnere, kunne ske, at en grøn sag flyttes til gult spor.

Oplysninger om familien fra de sociale myndigheder vil tilgå sagen på forskellige tidspunkter. I forbindelse med visitationen af en sag, der er screenet til rødt spor, vil der altid blive taget kontakt til kommunen, så snart sagen er fordelt til det røde spor, for på et tidligt tidspunkt at indhente eventuelle relevante oplysninger om familien fra det sociale system. Screeningen til rødt spor vil ikke afvente kontakten med kommunen men ske med det samme. I gule sager kan dette også ske indledningsvist, hvis det er relevant, eller oplysningerne kan komme senere, enten på kommunens eget initiativ eller efter anmodning fra Familieretshuset. Oplysninger, der indhentes fra kommunen – eller gives af kommunen – vil således kunne have en karakter, der gør det nødvendigt at lade sagen skifte spor, fx at lade en grøn sag skifte til gult spor. Det samme gælder relevante oplysninger fra andre myndigheder, der har kontakt med familien.

Det skal afslutningsvist understreges, at screening og visitation foretages i forhold til den aktuelle henvendelse. Det betyder, at selvom familien har fået en sag behandlet i det røde spor, så vil senere henvendelser ikke nødvendigvis blive visiteret til dette spor. Der vil altid være tale om en konkret vurdering af familiens aktuelle behov og udfordringer.